D·N
7/9 1956

Teknik och politik

"Det gäller att skapa garantier för att den tekniska omvandlingen icke på nytt leder till arbetslöshet och blir ett hot mot människornas trygghet. Det gäller också att se till att teknikens frukter tillfaller alla medborgare — icke endast ett fåtal. Detta kräver inflytande för demokratins organ och de anställdas organisationer över landets vitala produktionsresurser."

Så som frågan om samhällets, statsmakternas, inflytande på företagsamheten inför "den nya tekniken" skildras i dessa rader i det socialdemokratiska manifestet kan man egentligen varken instämma eller komma med invändningar. Det hela är för allmänt, för vagt, för oskyldigt tecknat. Självfallet vill alla vara med om att skapa garantier mot att de tekniska framsteg'er leder till arbetslöshet. Självfallet — hur nu den saken skulle gå till — bör inte "teknikens frukter" tillfalla endast ett fåtal.

Vad socialdemokratin vill uppnå är emellertid inte att vi får detta självfallna klart för oss, utan att medborgarna — utan att det klart utsägs — skall inges förestallningen att man endast medelst ett kraftigt ökat statsinflytande, genom dirigering och kontroll av de tekniska framstegens utnyttjande, skall kunna uppnå ett från alla stora folkgruppers synpunkt lyckligt resultat av den fortsatta industriella utvecklingen. Denna tanke var tydlig nog hos försvarsminister Nilsson i hans slutappell i radiodebatten för ett par veckor sedan: "Från början måste vi genom planering förhindra att automationen exempelvis — denna andra industriella revolution — blir en lidandets väg för miljoner." Den kom också tydligt till uttryck i statsrådet Langes uttalanden i samband med atomkraftsutredningen. Anspråken på statlig dirigering var där mycket långtgående, ehuru man efter hand tvingades reticra från de ursprungliga, framskjutna positionerna.

Man vill, kort sagt, få medborgarna att i den tekniska omdaning som har börjat, men vars närmare utformning vi ej mycket litet om, se en tillräcklig anledning till sådana långtgående statliga ingripanden i produktionen som man för tio år sedan sökte motivera med talet om den efterkrigsdepression som aldrig kom. Det är på nytt — fast mindre öppet — planhushållningsideologin som gör sig gällande.

Att den snabba tekniska utvecklingen med atomdrift och automation kan skapa övergångssvårigheter med omställningsarbetslöshet och anpassningskrav också på annat sätt för arbetskraften och att såväl företagen som samhällets organ måste ha resurser att i sådana fall träda in och ge den enskilde kompensation torde inte förnekas av någon som närmare funderat över dessa problem. Icke blot förnekas att ingående säkerhetskontroll i en rad fall kan bli nödvändig. Men detta är en helt annan sak än att — som det faktiskt gällde i atomkraftsfrågan — staten med sina maktmedel skall dirigera den tekniska omdaningen, bestämma hur snabbt och hur långt företagen får rationalisera, var de nya företagen skall vara placerade, för konstruktionsarbete och forskning skall vara organiserade. En sådan dirigering skulle förutsätta en tungrodd byråkratisk apparat, den skulle förkväva konkurrensen, och hindra de nya initiativen och tillräckligt snabbt tränga fram — och framför allt skulle den, eftersom regeringar och överstyrelser har andra och mera angelägna uppgifter än att syssla med detaljerna i företagsamheten, för långt, att för få har förmycket att bestämma, är en avgjsida av storproduktionen och av behovet av stora finansiella resurser som inte ett ögonblick bör bestridas. Men koncentrationen minskar inte, den förvärras tvärtom enormt om de få politikerna i toppen tillsammans med ett antal ledande ämbetsmän blir allenarådande. Härtill kommer att med en hög standard, med en konsumtion som i allt större utsträckning är inriktad på saker vid sidan om rena nödvändighetsvaror växer ständigt människors möjlighet att välja. Härmed skärps konkurrensen; det blir konkurrens inte endast mellan olika fabrikat av samma vara, utan mellan de skilda varorna inom mycket stora grupper. Därmed får förefintliga tekniska och finansiella koncentrationstendenser mindre att betyda — det blir den politiska maktkoncentrationen som blir den verkligt farliga.

Vad socialdemokratin begär fullmakt för, är att få reglera oss in i och genom "den nya tekniken", så att stötarna blir så små som möjligt. Det hela är säkerligen mycket vackert tänkt. Men realiteten kan bli en helt annan: en regierung som fördröjer de tekniska förändringarna, fördröjer välståndsökningen. Får den större frihet råda, får enskilda initiativ ökad möjlighet att göra sig gällande, ställs genom en framsynt företagsbeskattning tillräckliga resurser till företagsamhetens förfogande, blir välståndsökningen snabbare. Och en snabbare välståndsökning betyder att både de enskildes, företagens och samhällets resurser då det gäller att — för att citera socialdemokratins valmanifest — låta frukterna tillfalla alla blir så mycket större. Vi bör inte låta politiska ingripanden bli ett hinder för teknikens och framåtskridandets krafter.

Letterna och det svenska flottbesöket

I ett tal för ett par veckor sedan motiverade utrikesministern det svenska flottbesöket i Riga bland annat därmed att det skulle bereda letterna glädje. Det verkade som ett klunsigt skämt, men var sannolikt allvarligt menat, trots att det för alla måste vara uppenbart att det svenska besöket i själva verket anordnades för att bevaga ryssarna; genom detta besök underströks att Sverige godtog den ryska erövringen av Lettland och var berett till en förödmjukelse för att markera denna sin position. För den övervägande majoritet av letter som håller på sitt eget lands självständighet och frihet måste besöket ha varit mothjärtande, allra helst som svenska myndigheter vid tidigare tillfällen framhållit vår starka känsla för de baltiska staternas öde; att några letter var glada över att träffa svenskar och att få inför dem vittna om sitt elände borde hr Undén inte anständigtvis ha använt som ett förevar för sin politik.

Hur de fria letterna känner det har klargjorts genom ett telegram som deras centrala organisation — Kommittén för ett Fritt Lettland i USA — tillställt den svenske utrikesministern. Telegrammet har inte offentliggjorts av utrikesdepartementet, och vi återger därför dess innehåll:

"Enligt radiouts ändning från det ockuperade Lettland den 3 augusti anlände den kungliga svenska flottan på ett vänskapsbesök till Riga under befäl av konteramiral Erik af Klint. Kommittén för ett Fritt Lettland tillåter sig att konstatera att Riga är huvudstad i Lettland, vilket land med sitt folks tänkan ockuperats av Sovjetunionen. Sovjetunionen undertrycker alltjämt det lettiska folket med brutalt våld och förnekar sålunda det dess rätt att leva fritt i en självständig stat. De svenska och lettiska nationerna har under en lång tid varit bundna i vänskap i gemensam kamp mot rysk imperialism. Letterna anser att den lettiska nationen på grund av nu rådande tragiska förhållanden i Lettland, som tungt förtryckes av det kommunistiska tyranniet, skulle ha rätt till att åtminstone från svenska regeringen vänta förståelse för Lettlands öde. Kommittén för ett Fritt Lettland beklagar djupt den kungliga svenska flottans besök i huvudstaden i det ockuperade Lettland."

På torsdagens löpsedlar

talades om att JK skulle ha förvanskat i Unman—Lundquist-utredningen på ett sätt som kunde ge allmänheten förestallningen dels att det gällde ämbetets ordinarie innehavare, dels att utredningsmannen revisor Ranby direkt talat om "förvanskning". Det bör därför framhållas dels att utredningen — såsom också framgick av tidningarnas text — gällde tillförordnade justitiekanslern Folke Rudewall och ej den ordinarie hr Aléen —, dels att hr Ranby inte talat om förvanskning. TT:s referat var på denna punkt missvisande.

Den kritik som revisor Ranby på ett femtital punkter riktar mot hr Rudewalls utredning, bland annat konstaterandet att Lundquists förmyndarförvaltning godkänts utan att Unmans lagliga grundade rätt till redovisning blivit tillgodosedd, är, i den mån hr Rudewall visar sig ur stånd att tillfredsställande bemöta den, graverande. I Rudewalls granskning sades att "den av Lundquist avgivna redovisningen giver fullständig klarhet om medelsförvaltningen". Så var uppenbarligen inte förhållandet.

En fråga om antisemitism

förekommer i Polen besvarades nekande vid en presskonferens med de polska turister som för någon vecka sedan tog sin tillflykt till Sverige. Enligt en av de intervjuade flyktingarna skulle rätta sammanhanget vara att det polska kommunistpartiet genom att varna befolkningen för antisemitism sökte dra bort uppmärksamheten från verkliga problem.

Detta är en missvisande framställning. Det förelåger dess värre en rad samstämmiga vittnesbörd om hur de kvarlevande judarna i Polen på senaste tiden utsatts för svåra förföljelser. Judiska barn har misshandlats, synagogor vandaliserats och kyrkogårdar skändats. Uppgifter om dessa ogärningar har lämnats inte bara av de polska kommunistiska myndigheterna, utan också av en så aktad organisation som den judisk-amerikanska kommittén, i rapporter har varit synliga i både engelska Times och New York Times.

Av Polens före andra världskriget 3.5 miljoner judar lyckades endast omkring 40 000 överleva de nazistiska massmorden: det är denna arma folkspillra som ånyo ser sin tillvaro hotad. I detta läge har man från judisk håll begärt att få lämna landet, och enligt uppgift motsätter sig de polska myndigheterna inte längre detta lika kategoriskt som förut varit fallet. Ett stort antal polska judar har anskött om utresevisum, främst då till Israel. Kanske kommer denna emigration att bli det sista kapitlet i den polska judenhetens omätliga tragedi.

PRESSGRANNAR

Ingegerd Stadeners vädjan på husmödrarnas vägnar har väckt stort intresse, och Upsala Nya Tidning (fp) understryker särskilt några av reformkraven:

Det angelägna är att husmodern åtminstone med andra produktivt verksamma när hennes arbetskraft faller bort, tillfälligt eller slutligt, samt att hennes verksamhet, hur den än ersättes, aldrig ger henne sämre ställning i skattelagstiftning än andra yrkesverksammas insatser.

Rimligtvis skulle det bli lättare att komma fram till konsekvens och rättvisa för husmodern om vår sociala och fiskaliska lagstiftning införde en "husmorsprestation" i lagen. Varje intresserad skulle då kunna göra en enkel uppställning som visar hur mycket husmodern bör ha i sjukpenning, invalidpension och ålderspension för att inte bli tillbakasatt. Likaså skulle man direkt se att den dubbelarbetande husmodern (en grupp som också omfattar ambulerande arbetare utan kontantlön för sin insats i företaget) gör en avdragsgill utgift för den anställning, förvärvande när hon betalar sin hemhjälp eller dagbarnavgiften, samt att hennes hushåll tillföres lagre "husmorsprestation" än normalt i de fall när hon inte alls lyckas skaffa ersättare för det egentliga hemarbete som det andra arbetet hindrar henne att utföra.

Emellertid finns det åtskilliga skäl, både praktiska och principiella, mot en sådan uppskattning i pengar av arbete för egen räkning och ett sådant särskiljande av maskarnas insatser i hemmet. Och den som finner motskälen otillräckliga måste ändå medge att arbetet för reell rättvisa åt husmodern inte kan få vänta tills en formell beräkningsgrund hinner införas i hela lagstiftningen:

Det är också åtskilligt som kan göras bättre på det gamla sättet. Sålunda bör husmodern jämställas med företagaren i fråga om sjukersättning, ålderspensionering i folkpensionen kan förbättras ytterligare så att den fulla självständiga trygghet som dessa ger åt husmodern står i samma proportion till värdet av hennes livsinsats som vi anser att en tjänstepension bör göra. Vi kan också inom gamska vida ramar medge den dubbelarbetande husmodern förvärvsavdrag för sina faktiska merkostnader jämfört med den ogift hemvarande.

Med den reformism, samt med rimliga personavdrag i botten på taxeringen och rimlig progression i mellanskiktets skattesskalor, kan vi behålla de tekniska fördelarna hos sambeskattningen utan att behöva dras med dess nuvarande svåra olägenheter.

Det finns också starka skäl att genomföra en allmän standardavdragsring för änkor under ålderssrecket, men förmånerna för dessa änkor bör inte konstrueras så att de kommer i strid med önskemålet att alla människor i arbetsåldern skall göra sin fulla insats.

Nazisympatisören Bengt Berg åt ej ens vård att dela tryckvärta på, skrev Dagens Nyheter häromdagen. Förfärligt, tycker Expressen (fp) i ett parodiskt inlägg:

Till detta ska bara erinras om att Bengt Bergs handlingsfrihet åtgärder att rädda den svenska grönsaksstammen, införa en ny förmånlig och verkligen anpassningsbar fästarlagstiftning(en) och ge en jägarsration att skapa en svensk förnyelse av kronhjortsstammen avgörande inriktning här till de gärningar som förtjänar nationens varma tack . . . Men den genant okunnige eller vulgärdemagogiske artikelförfattaren i Dagens Nyheter ägnar honom en föraktfull frysning och finner Bergs attityd under nazitiden vara hans enda signum. Det är ett klavertramp som ingenting kan urskälta.

Som bekant var även Göring en framstående djurvän.

Den ryska hållningen på spionområdet är utmanande, det bör av regeringen å hela svenska folkets vägnar på ett otvetydigt sätt klargöras. Utlandet är hämtat från Jönköpings-Posten (fp), men motsvaras av liknande opinionsyttringar i ett stort antal liberala tidningar. Det nämnda organet yttrar vidare:

Det kan dock icke vara någon tillfällighet, att under ambassadör Hodjonovas tid här inte mindre än tre fall av grovt sovjetryskt spionage kunnat avslöjas. En beskickningschef, som på detta flagranta sätt missbrukar sin ställning, bör omgående hemkallas. Det är ett krav, som det icke får ges avkall på.

Skall det behöva särskilt påminnas om att Sverige dock är en suverän stat, icke en satellit?

Även några konservativa organ yttrar sig i samma riktning. Nya varit fallet. Ett stort antal polska judar har ansökt om utresevisum, främst då till Israel. Kanske kommer denna emigration att bli det sista kapitlet i den polska judenhetens omätliga tragedi.

GILBEY'S
Spey Royal
OLD SCOTCH WHISKY

Socialismens fiasko

är ett faktum överallt där den mer eller mindre realiserats — i Ryssland, Österrpra, England, Norge, Sverige etc. Detta visar den kände f. d. troende socialisten Max Eastman. De reaktionära krafterna i världen är numera tillsammans med fascismen, kommunismen, socialismen. Nutidens baksträvare är socialisten. Det visar Max Eastman slående i sin nya bok SOCIALISMENS FIASKO. Översätt för kr. 7:50.

Max Eastman

NATUR och KULTUR

Bakslag för LO-ledningen "Olycksregler bör ändras"

En av de många motionerna i sjukförsäkringsfrågan bifölls av LO-kongressen på torsdagen efter försökvotering och mot Landssekretariatets yrkande. Den gick ut på att kongressen skulle ge Landssekretariatet i uppdrag att vidta lämpliga åtgärder för att söka eliminera den orättvisa som de tre karensdagarna vid olycksfall utgör.

För motionen talade främst ombudsman Sten Cederqvist, Typografförbundet. I sitt uttalande hade Landssekretariatet framhållit att det hittre nya systemet gjort, kanske till priset av vissa försämringar inom yrkesskadeområdet. Behovet av ändringar har dock understrukits från flera håll och årets riksdag har beslutat om vissa uppmjukningar i lagen.

En motion från Gjutarförbundet om att de anställda bör få ökat inflytande över företagens investeringsverksamhet vann inget större gehör i kongressen. Utan debatt beslöts att motionen skulle anses besvarad med ett uttalande av Landssekretariatet. I detta sades bl. a att det självfallet är av stor betydelse att ett fortlöpande samråd äger rum inom företagen om investeringar och driftsomläggningar samt att de anställda informeras om detta.

Utredning om A-pressen

Tidningsfrågan föranledde en lång debatt. På förslag av ombudsman Bengt Johansson i Metalls Exklusmansavdelning beslöt man tillsätta en utredning som skall undersöka A-pressen ur rationella personella och tekniska synvinklar. Den skall stå under Landssekretariatets ledning men vara obunden av A-pressen.

Vidare beslöt man bifalla sekretariatets förslag att 50 öre per medlem och månad överföre till pressfonden.

Gemensam placering av fackföreningsrörelsens pengar och bildande av en fond för finansiering av konflikter blev resultatet av en debatt i dessa frågor — under förutsättning att förbunden visar positivt intresse för saken.

En motion om att Landssekretariatet skulle vecka för att klädesänningen i vissa industrier undantas från skattepliht föranledde ingen åtgärd. Likadant gick det för tre motioner som ville att 1945 års lönepolitiska principdeklaration, antagen av LO och SAF 1946, skulle sägas upp och förslag göras till ny deklaration.

Uttalande om musikerna

Kongressen behandlade också motioner från Musikerförbundet

Wermlands-Tidningen (h) är ett exempel:

I en tidning i huvudstaden har man krävt att Sverige skulle begära att ryska ambassadören återkallas såsom persona non grata, men det finns givetvis föga hopp om att vår utrikesledning skall kunna förmå sig till en sådan beslutsam handling. . . Utrikesledningen står inför en betydelsefull uppgift — skall man ställa falska vänskapsbetygsnämn före respekt för svensk rättsordning? Den frågan är förtjänt av ett svar.

Förnekar våldtäkt 25-åring anhållen

En 21-årig flicka från Onsala säger sig vid 24-tiden natten till onsdagen ha blivit våldtagen i ett enuligt beläget skogsparti vid sidan av vägen till sitt hem. En 25-årig jordbruksarbetare tog ett strupfag på flickan varvid hon paralyserades.

Flickan hade på kvällen besökt en biografföreställning i Kungsbacka och på hemvägen från busshållplatsen fick hon sällskap med mannen som drog in henne i skogen. Vid 1.30-tiden på natten kom hon hemspringandes och berättade vad hon varit med om. Fadern ringde polisen och gärningsmannen greps i sin bostad efter en halvtimme. Han har vid de förberedande förhören erkänt att han varit tillsammans med flicka men bestrider att det var fråga om våld. Mannen förklarades anhållen, och utredningen har överstigits av landsfogden. (TT, Kungsbacka.)

DAGENS NYHETER

TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon: 22 40 00
Telefonabonnenter: 24 05 00
för riksanslutni: 22 40 30
Telegramadress: Dagenyheter
Postgiro 1816 (för annonser) nummer 41617 (för prenumeration)

Chefredaktör: Herbert Tingsten (Träffas säkrast kl. 13.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: Leif Kälberg
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Sven Rodmon

Dagens Nyheters Aktiebolag: Verkst. direktör: Helge Rydbom

PRENUMERATIONSPRISER
A — Stockholmsupplagan
Stor-Stockholms förorts tidningsområde landet
Månad ..... kr. 7:50 7:—
Kvartal ..... kr. 22:— 20:—
Halvår ..... kr. 43:50 39:—

ANNONSPRISLISTA daterad 1/7 1956 tillhandahålles på begäran.

Från starten nr 30905

Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1956.

CTC-NYTT!
marknadens prisbilligaste dubbelpanna

CTC värmeberedare serie 250 är en dubbelpanna, som ger god ekonomi både i laddat och drift. Den är konstruerad med värmeväxlarbottnar och i hela skiktet eldstäder, som vem som helst omställning möjliggör övergång från eldningsolja till eldning med fasta bränslen. Alla eldanordningar visar är skottsäkrade som skydd mot korrosion. Oljebrännaren placeras till höger eller vänster.

Reklamens CTC-pannorna genom för betydelse.

CTC produkt KVALITET

AKTIEBOLAGET CTC Stockholm GÖTEBORG Malmö

SKODA SLAVIA

Ett halvt århundrades tradition

I tjeckoslovakiska paviljongen på Stockholmsutställningen 1956 bör Ni göra ett besök vid montern med Diesel-motorer, där Ni kan erhålla alla tekniska och kommersiella upplysningar.

Passa på att utnyttja våra förmånliga priser och korta leveranstider!

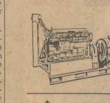

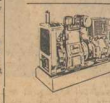

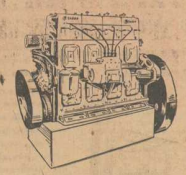

Utförliga upplysningar genom exsam-exportören

Dieselmotorerna och dieselaggregaten SKODA och SLAVIA garanterar ett fullgott arbete, noga genomtänkt konstruktion, lätt tillgtarbet av alla delar samt absolut driftssäkerhet. Dieselmotorerna Skoda och Slavia tillfredsställer även de största krav. Tillverkning i olika utföranden för alla ändamål med 5—2000 hk effekt.

STROJEXPORT
PRAHA TJECKOSLOVAKI

YALE – löser Edra transportproblem

"Föregångare i truckar"

Ett par typexempel:

Bensin- eller Dieseltruck med luftgummihjul eller halvmassiva däck. Hydraulisk koppling som standard. Rullagrad lyftmast och lyftvagn. Med kap. från 1 ton och uppåt.

Modell "Warehouser" s. k. stödbenstruck med hydr. framskjutbara gafflar (Extend-a-fork). Bateridrift.

Välj rätt – Välj YALE

Besök vår truckutställning!

LÖWENER

INDUSTRITRUCKAR
STOCKHOLM, Nybrogatan 65—67. Tel. 23 12 20
Hörnet Karlavägen. Även direkt tel.. 60 77 04

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.